

Investigating the Effect of the Sense of Security on the Tendency of Young People to Migrate: the Case Study of Abdanan City in Ilam Province

Ahmad Dorahaki * Assistant Professor, of Demography, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Mahmoud Moshfegh Associate Professor, of Demography, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Mahnaz Mohebi Master of Demography, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

1. Introduction

Migration is a dynamic process arising from changing social conditions, which can affect not only the migrant people but also the origin and destination society. One of the factors that can create a underlie for immigrants is the feeling of security. Security is one of the basic human needs, when people see the future as uncertain in terms of economic, social and personal life, they have doubts about security. This lack of feeling of security can be a stimulus for the movement of people during certain times and places. Therefore, studying the feeling of security in relation to migration can help to better understand why people migrate?

2. Literature Review

Among the theories used in this research are the theories of avoiding risk and reducing indecision and the theory of attraction and repulsion. According to the theory of risk avoidance, when people evaluate the economic and social conditions or their personal life as unfavorable, or even if they conclude that the future is uncertain in terms of economic, social and personal life, they have doubts about security. This lack of feeling of security can be a stimulus for the movement of people during certain times and places. Attraction and repulsion theory also consider migration as a smart decision by individuals to take advantage of opportunities that

* Corresponding Author: adorahaki@atu.ac.ir

How to Cite: Dorahaki, A; Moshfegh, M; Mohebi, M. (2023). Investigating the effect of the sense of security on the tendency of young people to migrate: the case study of Abdanan city in Ilam province, *Journal of Social Development and Welfare Planning*, 15(59), 39-76.

are not sufficiently available in their place of residence. Ravenstein has classified attraction and repulsion factors in the form of immigration laws. In these rules, distance components, attraction and repulsion factors, counter flow, and spatial features of the place of residence are considered important factors in explaining migration.

3. Methodology:

The method of this research is survey type. The sampling method was a combination of multi-stage and stratified cluster sampling. In this regard, the present study investigated this issue by selecting a sample of 376 young people from Abdanan city in Ilam province.

The tool of data collection was a questionnaire created by the researcher, the validity of the research variables was checked and confirmed in two stages of face validity and confirmatory factor analysis. Cronbach's alpha reliability coefficient for all research variables was higher than 0.70 and the factor loading of their items was higher than 0.50.

4. Results

The results show that in almost all aspects of the sense of security- economic average 12.4 maximum score 30, social average 17 maximum score 30, political average 9 maximum score 20 and judicial average 12.4 maximum score 30- the young people studied have scored lower than the expected average. On the other hand, the average score of the tendency to migrate -the average is 11.9 and the maximum score is 20- among young respondents is higher than the expected average. The results of bivariate analysis or hypothesis testing using Pearson's correlation coefficient indicated that there is an inverse correlation between all dimensions of the sense of security (economic -0.17, social -0.26, judicial -0.31, political -0.20) and There is a tendency for young people to migrate. Also, the bivariate analysis of background variables shows that there is no significant difference between the desire to migrate in men and women. There is no significant difference between the employed and the unemployed in terms of the average desire to migrate. The average desire to migrate among young people with university education is higher than that of young people with diploma and lower education, which is statistically significant. There is no significant difference in the average desire to migrate between young people who have a history of migration in the family and young people who do not have a history of migration in the family. Also, as young people get older, the desire to migrate increases, this is statistically significant. Also, the results of multivariate analysis using linear regression show

that by controlling background variables, all aspects of the sense of security have an impact on the tendency of young people to migrate, and the more insecure young people feel in different dimensions (economic beta value -0.18, social beta value -0.27, political beta value -0.21 and judicial -0.31) their tendency to migrate increases. However, it is worth considering that among the different dimensions of the sense of security, the sense of judicial security had the greatest impact on the desire of young people to migrate. In total, the research variables have been able to explain about 10% of the variable changes in the tendency of young people to migrate. Therefore, the sense of security related to migration should not be reduced to its economic dimension, but each of its dimensions can in turn affect the desire of young people to migrate.

Keywords: Migration, Tendency to Migrate, Feeling of Security, Ilam Province, Abdanan City

بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان: مورد مطالعه شهرستان آبدانان در استان ایلام

احمد دراهکی* استادیار جمعیت‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

محمود مشفق دانشیار جمعیت‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

مهناز محبی کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

امنیت از نیازهای اساسی انسان است، زمانی که افراد آینده را به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زندگی شخصی نامطمئن ببینند، به لحاظ امنیت دچار تردید می‌شوند. این عدم احساس امنیت می‌تواند محرکی برای حرکت و جابجایی افراد باشد. در این راستا مطالعه حاضر با انتخاب یک نمونه ۳۷۶ نفری از جوانان شهرستان آبدانان در استان ایلام به بررسی این مسئله پرداخته است. نتایج بیانگر آن است در تقریباً تمامی ابعاد احساس امنیت جوانان مورد مطالعه نمره‌های پایین‌تر از میانگین مورد انتظار را کسب نموده‌اند. از سوی دیگر میانگین نمره تمایل به مهاجرت در جوانان پاسخگو بالاتر از میانگین مورد انتظار بود. نتایج تحلیل چند متغیره با استفاده از رگرسیون خطی بیانگر آن است که با کنترل متغیرهای زمینه‌ای تمامی ابعاد احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان تاثیرگذار هستند و هر چه جوانان احساس ناامنی بیشتری در ابعاد مختلف (اقتصادی مقدار بتا ۰/۱۸-، اجتماعی مقدار بتا ۰/۲۷-، سیاسی مقدار بتا ۰/۲۱- و قضایی ۰/۳۱-) داشته باشند میزان تمایل به مهاجرت در آن‌ها افزایش می‌یابد. با این وجود نکته قابل تأمل آن است که در بین ابعاد مختلف احساس امنیت، احساس امنیت قضایی بیش‌ترین تأثیر را بر میزان تمایل به مهاجرت جوانان داشته است. بنابراین احساس امنیت در رابطه با مهاجرت را نباید به بعد اقتصادی آن تقلیل داد بلکه هر کدام از ابعاد آن می‌تواند به نوبه خود بر تمایل به مهاجرت جوانان اثرگذار باشند.

واژه‌های کلیدی: مهاجرت، تمایل به مهاجرت، احساس امنیت، استان ایلام، شهرستان آبدانان

مساله پژوهش

علاوه بر تاثیراتی که مهاجرت بر پویایی جمعیت‌های انسانی دارد؛ مهاجرت بر ساختار جمعیت‌های انسانی در مبدأ و مقصد نیز تاثیرگذار می‌باشد و این تغییرات بر جنبه‌های متعدد زندگی افراد و جوامع تاثیرگذار است. بنابراین در بین پدیده‌های جمعیتی، جمعیت‌شناسان توجه خاصی به پدیده مهاجرت دارند و سعی می‌کنند به سوالاتی مانند: ۱- چه جابجایی‌هایی بر اساس فضا (مثلاً داخلی، بین‌المللی) و زمان (مثلاً طولانی مدت، چرخش) رخ می‌دهد؟ ۲- مشارکت کنندگان در این جابجایی‌های چه کسانی هستند؟ ۳- چرا این جابجایی‌ها اتفاق می‌افتند؟ پاسخ دهند (لوکاس و میر، ۱۳۸۴: ۱۵۷). بنابراین تبیین چرایی این حرکت‌ها، چه مهاجرات‌های داخلی و چه مهاجرات‌های بین‌المللی، همواره یکی از دغدغه‌های اصلی جمعیت‌شناسان بوده و هست.

در این زمینه شناخت بسترها مهاجرت و بررسی اینکه چرا برخی از مردم حرکت می‌کنند و بعضی حرکت نمی‌کنند حیاتی می‌باشد. مهاجرت فرایندی پویا و برخاسته از شرایط در حال تغییر اجتماعی است که می‌تواند نه تنها افراد مهاجرت بلکه جامعه مبدأ و مقصد را نیز تحت تأثیر قرار دهد؛ تشدید پخشایش ناموزن جمعیت، به هم خوردن ساختار سنی و جنسی جمعیت، بروز مسائل اقتصادی مانند تورم بخش خدمات، بیکاری و فقر اقتصادی، اجتماعی (آسیب‌های اجتماعی) و زیست محیطی از پیامدهای منفی مهاجرت نامتوازن داخلی است که ضرورت پرداختن به آن را برای پژوهشگران اجتماعی اجتناب ناپذیر می‌نماید (حسینی و همکاران، ۱۳۹۷: ۲).

یکی از عواملی که می‌تواند زمینه ساز حرکت افراد باشد احساس امنیت می‌باشد. در بررسی مفهوم احساس امنیت نکته قابل تأمل آن است که هر چند تشخیص نمودهای این مفهوم نسبتاً ساده است و اغلب در زندگی روزمره تجربه می‌شود و بسیاری از رفتار به آن اتکا دارد و بر مبنای آن تنظیم می‌شود؛ اما با این وجود تعریف مفهومی این اصطلاح کاملاً چالش برانگیز است. احساس امنیت پدیده‌ای روانشناختی اجتماعی می‌باشد که دارای جوانب مختلفی می‌باشد. برای اینکه این پدیده معنای دقیق‌تری یابد لازم است قیدهایی به

آن اضافه شوند. این احساس، تحت تأثیر آزمودن بی واسطه و غیر مستقیم افراد از موقعیت محیط اطراف می‌باشد و افراد متعدد به شکل‌های مختلف آن را تجربه می‌کنند. منبع‌های قابل اطمینان احساس امنیت برای گروه‌های مختلف جامعه با یکدیگر متفاوت می‌باشد و این منابع در سطوح مختلف اثرگذار می‌باشند. با توجه به اینکه امنیت جزء نیازهای اساسی انسان است، زمانی که افراد شرایط اقتصادی و اجتماعی و یا زندگی شخصی را نامساعد ارزیابی کنند و یا حتی اگر به این نتیجه برسند که آینده به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زندگی شخصی نامطمئن می‌باشد، به لحاظ امنیت دچار تردید می‌شوند (کوهرلر^۱ و همکاران، ۲۰۰۱، به نقل از عباسی شوازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۳). این عدم احساس امنیت می‌تواند محرکی برای حرکت و جابجایی افراد در طول زمان و مکان‌ها مشخص باشد. هر گونه اختلال در امنیت و پیدایش شروط اضطراب ناشی از وضعیت‌های خطرناک و پریشانی عینی و ذهنی در جامعه، هزینه تعاملات اجتماعی و بسیاری از کنش‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد. در این شرایط کنش‌گران با مراجعه به تجارب تاریخی، وضعیت کنونی و یا ذهنیت روانشناختی خود به ارزیابی کنش می‌پردازند. نتایج ارزیابی‌ها و بررسی فضای کنش فرد، مبنای تصمیم‌گیری و انجام کنش خواهد بود (بیات، ۱۳۸۷: ۱۱۸). امنیت قضایی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی و به عبارتی حاکمیت نظام و مقررات باعث امیدواری به آینده و سرانجام باعث رشد، تلاش، کوشش و ابتکار انسان می‌شود (حسینی اخگر و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۸).

فقدان چنین احساسی می‌تواند زمینه تصور آینده مبهم را فراهم کند و وقتی که جوانان آینده را مبهم می‌بینند تمایل به مهاجرت در آن‌ها افزایش خواهد یافت. در ایران در زمینه احساس امنیت مطالعات متعددی صورت گرفته که عمدتاً در خصوص بررسی وضعیت احساس امنیت، عوامل مؤثر بر آن، و رابطه آن با سایر متغیرهای اجتماعی اقتصادی بوده و تاکنون مطالعه‌ای که به صورت مجرا به بررسی رابطه بین احساس امنیت و تمایل به مهاجرت پردازد نشده است. مطالعات انجام شده در زمینه تبیین عوامل بستر ساز مهاجرت

در ایران بیشتر بر عواملی مانند درآمد و دستمزد، شغل یا بیکاری، سرمایه گذاری‌های عمرانی و اعتبارات دولتی، (محمودیان و مشفق، ۱۳۹۱)، رفاه و کیفیت زندگی بین مناطق مبدأ و مقصد (قاسمی اردهابی، محمودیان و نوبخت، ۱۳۹۶)، تضاد حاضر در میان مبدأ و مقصد مشابه تضاد در استانداردهای زندگی (میرزا مصطفی و قاسمی، ۱۳۹۲)، توسعه نیافتگی و رویکرد نامناسب در برنامه ریزی روستایی (جمعه پور، ۱۳۷۸) تاکید داشته‌اند.

از سوی دیگر مطالعات انجام شده در زمینه امنیت در استان ایلام نشان دهنده آن است که، احساس امنیت در سطح مطلوبی نبوده و پیامدهای گوناگون را به دنبال داشته است. مطالعه بایبری و همکاران (۱۳۹۴) در دانشجویان دانشگاه‌های استان ایلام نشان داده است، احساس امنیت در ۴۳/۲ درصد از پاسخگویان در سطح پایین، در ۴۶/۶ درصد در سطح متوسط، و تنها در حدود ۱۰ درصد در سطح بالا است. رضایی و همکاران (۱۳۹۲)، خوشفر (۱۳۷۸) و کرامتی (۱۳۸۵) نیز نتایج مشابهی گزارش کرده‌اند. توجه به این نکته بسیار حائز اهمیت است که در میان تمام استان‌های کشور، ایلام کم جمعیت‌ترین استان به شمار می‌آید و در این بین، تحرکات جمعیتی در سطح روستاهای شهرستان آبدانان چشمگیرتر است. شهرستان آبدانان از لحاظ روستاگریزی رقم بالایی را به خود اختصاص داده است. این گونه حرکات جمعیتی در این شهرستان دشواری‌های زیادی به همراه داشته و اساسی‌ترین آن کم شدن جمعیت روستاها و در بعضی منطقه‌ها تا جایی که خالی از جمعیت روستا را سبب شده است. (مهدی پور و همکاران، ۱۳۹۸). بررسی داده‌های مهاجرتی نشان دهنده آن است در سرشماری ۱۳۹۵، مهاجران خارج شده از شهرستان آبدانان ۲۸۱۸ نفر و مهاجران وارد شده ۱۰۱۴ نفر بوده است. خالص مهاجرتی دوره این شهرستان ۱۸۰۴- با میزان خالص مهاجرتی ۳۸/۰۵- در هزار بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)؛ که بیانگر وضعیت بغرنج این شهرستان در زمینه مهاجرت است که باید در این زمینه فکر و برنامه ریزی اساسی جهت مهار و کنترل مهاجرت فرستی در شهرستان شود. به همین منظور با توجه به طرح مسئله انجام شده و لزوم توجه به مسئله احساس امنیت و تمایل به مهاجرت مطالعه حاضر به بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان شهرستان آبدانان می‌پردازد. این مسئله از چندین جهت دارای اهمیت است. نخست

همانگونه که گفته شد تا کنون مطالعه‌ایی به صورت مجزا در زمینه رابطه احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت در ایران انجام نشده است در حالی که مطالعات مختلف بیانگر اهمیت احساس امنیت بر کیفیت زندگی افراد است. از سوی دیگر همانگونه که آمار و ارقام متعدد و همچنین مطالعات قبلی نشان می‌دهد یکی از مسائل اصلی شهرستان ابدانان مهاجرفرستی بالای آن است که نیازمند توجه و پرداختن به آن را لازم و ضروری می‌سازد. بنابراین تحقیق حاضر سعی دارد به این سؤال اساسی پاسخ دهد که ابعاد مختلف احساس امنیت چه تاثیری بر تمایل به مهاجرت جوانان مورد مطالعه دارند و چگونه قابل تبیین می‌باشند؟

پیشینه پژوهشی

روندهای مهاجرتی در طول زمان افزایش یافته است. در پیمایشی که توسط موسسه گالوپ^۱ در سال ۲۰۱۲ انجام شده است برآورد شده است که حدود ۶۴۰ میلیون نفر در جهان تمایل به تغییر کشور خود دارند (Nghia, 2019). همانگونه که در مقدمه و طرح مسئله بیان شد تبیین چرایی حرکات مهاجرتی همواره یکی از دغدغه‌های اصلی جمعیت‌شناسان بوده است و در این زمینه مطالعات متعدد و ارزشمندی توسط محققان انجام شده است. با مروری که بر مطالعاتی که در این زمینه انجام شده است می‌توان عوامل مؤثر بر این جابجایی‌ها را در دو دسته دافعه در مبدأ و عوامل جاذبه در مقصد تقسیم نمود. این عوامل جاذبه و دافعه نیز در سه دسته کلی قابل دسته‌بندی است. که در جدول ۱ نشان داده شده است. عوامل اقتصادی همواره به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر جابجایی‌های جمعیتی مورد توجه بوده است. ابراهیم و همکاران^۲ (۲۰۱۹) کمبود کار و مازاد جمعیت را به عنوان یکی از عوامل دافعه جمعیت از نواحی کم برخوردار به سمت نواحی برخوردار دانسته‌اند.

هاج^۳ (۲۰۱۶) کمبود استانداردهای زندگی را به عنوان یکی از عوامل دافعه جمعیت مطرح کرد. وی بیان می‌کند تصمیم به مهاجرت به عنوان فرایندی که فرصت‌هایی برای

-
1. Gallup
 2. Ibrahim et al
 3. Hatch

بهبود زندگی فرد و خانواده فراهم می‌کند در نظر گرفته می‌شود. لول^۱ (۲۰۱۷) نیز افزایش درآمد و مشارکت آسان در بازار کار را به عنوان یکی از دلایل مؤثر در مهاجرت بیان می‌کند. مطالعه النمن و رنشون^۲ نشان می‌دهد نابرابری اقتصادی بین نواحی برخوردار و کم برخوردار افراد را به مهاجرت وا می‌دارد.

جدول ۱- عوامل دافعه و جاذبه مؤثر بر جابجایی‌های جمعیت

عامل اصلی	عامل دافعه	عامل جاذبه
اقتصادی	فقر بیکاری دستمزد پایین کمبود امکانات سلامت سطح رفاهی پایین نیروی کار مازاد	انتظار دستمزد بالاتر بهبود کیفیت زندگی توسعه فردی فرصت‌های شغلی استانداردهای رفاهی بالا تقاضای نیروی کار
اجتماعی	تبعیض و نابرابری نظام مراقبت از سلامت ضعیف عدم امنیت اجتماعی نظام آموزشی ناکارآمد رشد جمعیت	شبکه‌های اجتماعی وطن قومیتی رهایی از تبعیض و نابرابری مراقبت از سلامت بهتر منافع دولت‌های رفاهی
سیاسی	جنگ فساد حکمرانی ضعیف نقض حقوق بشر حکمرانی بد تروریسم	امنیت و ایمنی آزادی سیاسی دمکراسی ثبات سیاسی حقوق مدنی انسانی

منبع: Urbanski, 2022

1. Lull
2. Oltman & Renshon

در کنار عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی به عنوان یکی از عوامل جاذبه و دافعه قوی مطرح هستند. نووتنا^۱ (۲۰۱۰) کمبود در سیستم مراقبت از سلامت و امید به دستبایی به مراقبت از سلامت بهتر را به عنوان یکی از محرک‌های اساسی در مهاجرت مطرح می‌کند. همچنین در این مطالعه کمبود فرصت‌های تحصیلی به عنوان یکی از پیشران‌های مهاجرتی مطرح شده است. مطالعه چارسلی و شاو^۲ (۲۰۰۶) بر نقش تشویقی شبکه‌های اجتماعی بر مهاجرت و تلاش برای به هم پیوستن خویشاوندان به عنوان یکی از دلایل اصلی مهاجرت تاکید دارد. دورشلر^۳ (۲۰۰۶) بر عوامل سیاسی در مهاجرت تاکید دارد. فقدان عدالت در سیستم قانونگذاری، جنگ و ترورسیم و حکمرانی بد افراد را به جستجوی محیط سیاسی بهتر در سایر کشورها ترغیب می‌کند.

مطالعات داخلی در زمینه عوامل مؤثر بر مهاجرت را نیز می‌تواند با توجه به عوامل دخیل در این فرایند به چهار دسته کلی عوامل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و طبیعی تقسیم کرد. مطالعه محمودیان و مشفق (۱۳۹۱) بیشتر بر عوامل اقتصادی در مهاجرت‌های داخلی در ایران تاکید دارد. عواملی مانند درآمد و دستمزد، شغل یا بیکاری، سرمایه گذاری‌های عمرانی و اعتبارات دولتی در این مطالعه به عنوان محرک‌های مهاجرتی بیان شده‌اند. مطالعه قاسمی اردهایی، محمودیان و مشفق (۱۳۹۶) بر عوامل اجتماعی مانند رفاه و کیفیت زندگی بین مناطق مبدأ و مقصد تاکید دارد. مطالعه میزا مصطفی و قاسمی (۱۳۹۲) بر استانداردهای زندگی در مبدأ و مقصد به عنوان محرک مهاجرتی تاکید دارد. مطالعه جمعه‌پور (۱۳۸۷) بر توسعه نیافتگی و رویکرد نامناسب در برنامه ریزی روستایی (جمعه پور، ۱۳۷۸) در مهاجرت داخلی در ایران تاکید داشته است. مطالعه مشفق و شکفته گوهری (۱۳۹۹) بر اثرات سطح توسعه‌یافتگی در مهاجرت شهرستان‌های مرزنشین ایران تاکید دارد. مطالعه نوبخت و همکاران (۱۳۹۶) بیانگر آن است که خشکسالی در مناطق شرقی ایران بدلیل وابستگی عمیق جمعیت به دو مقوله آب و زمین، تاثیرات عمیق اقتصادی به جای

1. Novotná
2. Charsley & Shaw
3. Doerschler

گذاشته است. در این راستا مهاجرت‌های شکل گرفته همراه با تداوم خشکسالی‌های آینده می‌تواند زمینه را جهت رهاسازی و خالی از سکنه شدن بسیاری از مناطق در شرق کشور فراهم نماید.

مطالعه رضایی و صادقی (۱۴۰۰) بر مشخصه‌های جمعیتی و اجتماعی در تمایل به مهاجرت تاکید دارد. با توجه به نتایج این مطالعه تمایل به مهاجرت در مردان، افراد مجرد، در سنین جوانی، فراد با تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری بالاتر می‌باشد. علاوه بر این، افراد با تمایل زیاد مهاجرتی بیشتر در طبقه بالای اجتماعی بوده‌اند؛ هم چنین، تمایل به مهاجرت در میان اقلیت‌های دینی و قومی (نظیر بلوچ‌ها) و همین طور ساکنین در شهرها بیشتر بوده است. در مقابل، میزان رضایت اجتماعی رابطه معکوسی با تمایل به مهاجرت دارد و افراد با رضایت اجتماعی پایین بیشتر تمایل به مهاجرت دارند. مطالعه مهدی پور و همکاران (۱۳۹۸) نشان می‌دهد که میان مکان سکونت، موقعیت کاری، نوع کار، مالک بودن زمین زراعی، انسجام اجتماعی، احساس وابستگی به مسکن، احساس امنیت و خشنودی از درآمد با هدف مهاجرت رابطه آماری معنی داری وجود داشته و در این میان، احساس تعلق به مکان و میزان رضایت از درآمد مهم‌ترین مقوله‌های تأثیر گذار بر میزان قصد مهاجرت روستاییان می‌باشد. کم آبی و خشک سالی و نیز وجود پدیده ریزگرد ها از جمله مهم‌ترین عوامل زیست محیطی مؤثر بر قصد مهاجرت روستاییان در شهرستان آبدانان استان ایلام بوده است.

با وجود مطالعات متعددی که در زمینه عوامل مؤثر بر مهاجرت در سطح بین المللی و داخلی انجام شده است مروری برای این تحقیقات نشان می‌دهد با وجود تاکید بر احساس امنیت در مطالعات مختلف تاکنون تحقیقی که به صورت مجزا و منسجم به بررسی تأثیر ابعاد مختلف احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت بپردازد، انجام نشده است. از سوی دیگر جامعه ایرانی در سالهای اخیر مسائل متعددی را به لحاظ اقتصادی و اجتماعی طی کرده است. افزایش لجام گسیخته قیمت‌ها و تورم نیازهای‌های اساسی مانند مسکن، تحولات اجتماعی که در متن جامعه ایرانی رخ داده است همه می‌تواند بر احساس امنیت افراد جامعه

به ویژه جوانان تاثیرگذار بوده و آنها را نسبت به آینده دچار تردید نماید و زمینه ساز حرکت و جابجایی آنها را در فواصل زمانی و مکانی مشخص شود. از سوی دیگر در حال حاضر ساختار جمعیتی کشور در مرحله پنجره جمعیتی قرار داد. مرحله‌ای که ویژگی غالب آن افزایش فزاینده جمعیت جوان است. بر اساس نتایج سرشماری ۱۳۹۵ می‌توان گفت به ازای هر سه ایرانی یک نفر در سن جوانی قرار دارد. دوران جوانی به لحاظ جمعیتی دوره گذار شناخته می‌شود. گذار از بیکاری به شاغل بودن، گذار از مجرد به تأهل، گذار به والدین شدن و ... همه این موارد باعث شده است که جمعیت‌شناسان از دوره جوانی به عنوان دوره فشرده زندگی یاد کنند. این عوامل و تلاش برای گذارها و رسیدن به ثبات گاهی جوانان را به مهاجرت و ترک وطن ترغیب می‌کند؛ عدم احساس امنیت در موارد گفته شده - اقتصادی، اجتماعی - سیاسی و قضایی - می‌تواند زمینه ساز حرکت باشد. لذا با توجه به این خلأ تحقیقاتی و موارد گفته شده مطالعه حاضر به بررسی ابعاد مختلف احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان با انتخاب نمونه‌ای در شهرستان ابدانان استان ایلام می‌پردازد.

چارچوب نظری پژوهش

از جمله نظریه‌های مورد استفاده در این پژوهش، نظریه‌های اجتناب از خطر و کاهش عدم قطعیت است. نظریه اجتناب از خطر از نظریه انتخاب منطقی و اقتصادی جدید خانواده ناشی می‌شود (Becker, 1960). نظریه اجتناب از خطر این فرضیه را مطرح می‌کند، هنگامی که چشم اندازهای اقتصادی، اجتماعی یا شخصی یک فرد غیر قطعی تلقی می‌شود، تصمیم گیرندگان ممکن است تمایل داشته باشند که در سمت امن باقی بمانند و برای جلوگیری از خطر اقدام کنند (مدیری و تنها، ۱۴۰۱: ۱۰۲). بنابراین عدم امنیت چه به لحاظ اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ... می‌تواند این عدم قطعیت نسبت به آینده را در فرد ایجاد کند و فرد برای اجتناب از این موقعیت‌های تصمیم به مهاجرت می‌گیرد. این نظریه بیان می‌کند جوانان امروز، آرمان‌های اقتصادی بالایی دارند که توسط جهانی شدن و

افزایش سطح آموزش و پرورش بوجود آمده است. با این حال، رقابت بوجود آمده توسط مقررات زدایی بازار کار باعث تغییرات گسترده‌تر در درآمد، امنیت شغل و پیشرفت حرفه‌ای در میان جوانان امروز نسبت به نسل پدر و مادران خود شده است. تحت این شرایط جوانان تمایل به اجتناب از خطر دارند (می‌زایی و شمس قهفرخی، ۱۳۹۵: ۱۱۰). نظریه محرومیت نسبی از دیگر نظریه‌هایی است که از دریچه آن می‌توان به بررسی موضوع مورد بررسی پرداخت. بیشتر اقتصاددانان این ایده را می‌پذیرند که شکاف بین آمال و منابع موجود برای برآوردن این آرزوها می‌تواند رفتار اقتصادی یا اجتماعی را به طور معنی‌دار تحت تأثیر قرار دهد (فریدمن ۱۹۷۶ به نقل از عباسی شوازی و خانی ۱۳۹۳: ۴۰). بنابراین زمانی که انتظارات اقتصادی، اجتماعی یا سیاسی با انتظارات افراد همخوانی ندارد آنها تصمیم به مهاجرت می‌گیرند تا بتوانند در راستای برآورده شدن این آمال حرکت کنند.

از دیگر تئورهایی که می‌تواند در راستای فهم موضوع مورد نظر کمک کننده باشد و به صورت گسترده در تبیین پدیده مهاجرت مورد استفاده جمعیت‌شناسان و سایر محققین حوزه مهاجرت واقع شده است تئوری جاذبه و دافعه اورت لی می‌باشد. پدیده مهاجرت انسانی از زمانی که انسان در این کره خاکی زندگی می‌کرده است وجود داشته است. در این راستا اورت لی استدلال می‌کند مهاجرت از عوامل جاذبه و دافعه در مبدأ و مقصد تأثیر می‌گیرد (Faridi, 2018). بر طبق نظر لی تصمیم به مهاجرت می‌تواند به عوامل مربوط به مبدأ و عوامل مرتبط با مقصد، موانع مداخله‌گر و عوامل شخصی دسته‌بندی کرد (Bean and Brown, 2014). بنابر این مهاجرت می‌تواند به عنوان یک تصمیم زیرکانه به وسیله افراد برای دستیابی به منافع از فرصت‌هایی که به اندازه کافی در محل سکونت آنها وجود ندارد در نظر گرفت (Urbański, 2022). عوامل دافعه تأثیرگذار بر مهاجرت شامل شرایطی می‌شوند که افراد را به ترک وطن خود وادار می‌کنند. این عوامل به دسته اقتصادی، اجتماعی و سیاسی تقسیم‌بندی می‌شوند که در قسمت پیشینه پژوهش با توجه به تحقیقات قبلی درمورد آنها صحبت شد. روانشتاین در قالب قوانین مهاجرت عوامل

جاذبه و دافعه را طبقه‌بندی کرده است. قوانین روانشناختی از اولین تعاریفی است که مهاجران را افرادی می‌داند که به صورت عقلانی به دنبال دستیابی به زندگی بهتر به ویژه اقتصادی دست به مهاجرت می‌زنند. در این قوانین مولفه‌های فاصله، عوامل جاذبه و دافعه، جریان متقابل، و یژگی‌های مکانی و فضایی محل سکونت از عوامل مهم در تبیین مهاجرت تلقی می‌شوند. قوانین مهاجرت روانشناختی در هفت فرض اساسی ذیل خلاصه می‌گردد:

(۱) مهاجرت و فاصله: میزان مهاجرت بین دو نقطه ارتباط معکوسی با فاصله بین این دو نقطه دارد. مهاجرینی که مسافت طولانی را طی می‌کنند، تمایل دارند که ترجیحاً به یکی از مراکز بزرگ تجارت و صنعت بروند.

(۲) مهاجرت مرحله‌ای: به طور طبیعی در جریان مهاجرت افراد محلی مایلند که ابتدا به طرف شهرهای نزدیک و سرانجام به سوی شهرهایی که به سرعت رشد می‌کنند مهاجرت کنند؛

(۳) جریان و ضد جریان مهاجرت: هر جریان عمدتاً مهاجرت یک ضد جریان جبران‌کننده‌ای را به وجود می‌آورد. با اینکه مهاجرت روستا به شهر جریان کلی مسلط را نشان می‌دهد، با این حال همیشه یک جریان معکوس مهاجرت از شهر به روستا نیز صورت می‌گیرد؛

(۴) تفاوت شهر و روستا در میل به مهاجرت: افراد بومی شهرها کمتر از آنهایی که در قسمت روستایی کشور هستند مهاجرت می‌کنند، از این رو در جریان‌های مهاجرت داخلی میزان خالص مهاجرت از روستا به شهر بیشتر است؛

(۵) تکنولوژی ارتباطات و مهاجرت: جریان‌های مهاجرت در طول زمان در نتیجه افزایش جریان امکانات جابجایی و توسعه صنعت و تجارت ماهیتاً رو به افزایش است؛

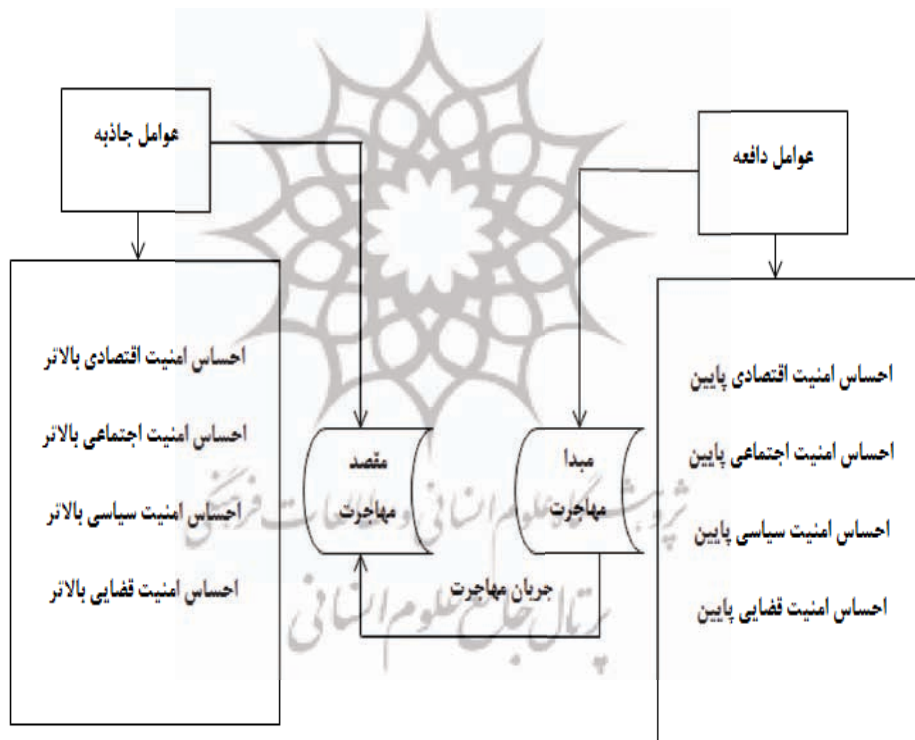
(۶) فزونی شمار زنان در مهاجرت با مسافت کوتاه: به نظر می‌رسد میان مهاجرین در مسافت کوتاه، زنان برتری داشته باشند؛

(۷) آخرین و مهمترین اصل، تسلط انگیزه اقتصادی است. قوانین بد و ظالمانه، مالیات‌های سنگین، آب و هوای نامناسب محیط اجتماعی نامطبوع و حتی اجبار تماماً در

ایجاد مهاجرت مؤثر بوده و هنوز هم مؤثر است، ولی جریان‌هایی که این عوامل به وجود می‌آورند؛ هیچ یک از نظر حجم، قابل مقایسه با جریانی نیستند که از میل باطنی اکثر انسان‌ها به بهبود جنبه‌های مادی زندگی سرچشمه می‌گیرند. به طور خلاصه انگیزه اقتصادی در مجموعه عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری در مورد مهاجرت از همه قوی‌تر است (تودارو، ۱۹۸۸: ۲۰ به نقل از حسینی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۲).

احساس امنیت یکی از نیازهای اساسی انسان است که در قالب عوامل جاذبه و دافعه می‌تواند زمینه‌ساز مهاجرت گردد. احساس امنیت یکی از مقولاتی است که دارای ابعاد مختلفی می‌باشد. احساس امنیت پدیده‌ای روانشناختی اجتماعی می‌باشد که دارای جوانب مختلفی می‌باشد. این احساس، تحت تأثیر آزمودن بی‌واسطه و غیر مستقیم افراد از موقعیت محیط اطراف می‌باشد و افراد متعدد به شکل‌های مختلف آن را تجربه می‌کنند. منبع‌های قابل اطمینان احساس امنیت برای گروه‌های مختلف جامعه با یکدیگر متفاوت می‌باشد و این منابع در سطوح مختلف اثرگذار می‌باشند. با توجه به اینکه امنیت جزء نیازهای اساسی انسان است، زمانی که افراد شرایط اقتصادی و اجتماعی و یا زندگی شخصی را نامساعد ارزیابی کنند و یا حتی اگر به این نتیجه برسند که آینده به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و زندگی شخصی نامطمئن می‌باشد، به لحاظ امنیت دچار تردید می‌شوند (کوهلر و همکاران، ۲۰۰۱، به نقل از عباسی شوازی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۳). هر گونه اختلال در امنیت و پیدایش شروط اضطراب ناشی از وضعیت‌های خطرناک و پریشانی عینی و ذهنی در جامعه، هزینه تعاملات اجتماعی و بسیاری از کنش‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد. در این شرایط کنشگران با مراجعه به تجارب تاریخی، وضعیت کنونی و یا ذهنیت روانشناختی خود به ارزیابی کنش می‌پردازند. نتایج ارزیابی‌ها و بررسی فضای کنش فرد، مبنای تصمیم‌گیری و انجام کنش خواهد بود (بیات، ۱۳۸۷: ۱۱۸). بنابراین عدم احساس امنیت می‌تواند به عنوان یکی از عوامل دافعه در مبدأ عمل کند و تمایل به مهاجرت را در افراد افزایش دهد.

با توجه به مطالعات انجام شده در زمینه امنیت، در پژوهش حاضر احساس امنیت در چهار بُعد (احساس امنیت اقتصادی، احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت قضایی دسته‌بندی شده است. متغیرهای زمینه تاثیرگذار انتخاب شده بر اساس مطالعات پیشین نیز شامل (سن، جنس، تحصیلات، وضعیت اشتغال، وضعیت زناشویی و سابقه مهاجرت در خانواده) می‌باشند. مدل نظری تحقیق در شکل ۱ نشان داده شده است. همانگونه که در مدل قابل مشاهده است در این مدل فرض شده است با کنترل متغیرهای زمینه‌ای متغیرهای احساس امنیت می‌توانند بر تمایل به مهاجرت جوانان شهرستان آبدانان تاثیرگذار باشند.

شکل ۱- مدل نظری پژوهش

با توجه به مدل نظری می‌توان فرضیات پژوهشی زیر را مطرح کرد:

فرضیات اصلی:

- به نظر می‌رسد با افزایش احساس ناامنی اقتصادی در جوانان تمایل به مهاجرت بیشتر می‌شود.
 - به نظر می‌رسد با افزایش احساس ناامنی اجتماعی در جوانان تمایل به مهاجرت بیشتر می‌شود.
 - به نظر می‌رسد با افزایش احساس ناامنی سیاسی در جوانان تمایل به مهاجرت بیشتر می‌شود.
 - به نظر می‌رسد با افزایش احساس ناامنی قضایی در جوانان تمایل به مهاجرت بیشتر می‌شود.
- همچنین در مورد متغیرهای زمینه‌ای یا کنترل نیز می‌توان فرضیات زیر را مطرح نمود:

فرضیات فرعی

- به نظر می‌رسد با افزایش سن تمایل به مهاجرت در جوانان بیشتر می‌شود.
- به نظر می‌رسد میانگین تمایل به مهاجرت در مردان جوان بالاتر از زنان جوان باشد.
- به نظر می‌رسد میانگین تمایل به مهاجرت در جوانان با تحصیلات عالی بالاتر از جوانانی باشد که تحصیلات دیپلم و پایین‌تر دارند.
- به نظر می‌رسد میانگین تمایل به مهاجرت در جوانانی که مجرد هستند بالاتر از جوانانی باشد که متأهل هستند.
- به نظر می‌رسد میانگین تمایل به مهاجرت در جوانان بیکار بالاتر از جوانان شاغل باشد.
- به نظر می‌رسد میانگین تمایل به مهاجرت در جوانانی که در خانواده خود سابقه مهاجرتی را دارند بالاتر از جوانانی باشد که این سابقه را ندارند.

روش‌شناسی

روش اجرای پژوهش در تحقیق حاضر، پیمایش می‌باشد که با انتخاب یک نمونه واجد شرایط از جوانان شهرستان آبدانان انجام شده است. روش نمونه‌گیری نیز ترکیبی از نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله و طبقه‌ای بوده است. تعداد جمعیت ۱۵ تا ۳۵ ساله شهرستان آبدانان با توجه به سرشماری ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران حدود ۱۸۳۴۶ بوده است. با توجه به فرمول کوکران حجم نمونه ۳۷۶ برآورد گردید. جهت انجام نمونه‌گیری خوشه‌ای ابتدا مناطق شهرستان آبدانان به دو خوشه اصلی شهری و روستایی تقسیم شد. سپس هر کدام از نواحی شهری و روستایی در زیر مجموعه خود به عنوان یک خوشه تعریف گردید. در این میان سه شهر آبدانان، سراب باغ، کلات مورموری در مناطق شهری و از بین ۷۷ روستای شهرستان آبدانان به صورت تصادفی روستاهای ژبور، گل گل علیا، چم‌کبود انتخاب شدند. جمعیت سه شهر گفته شده در سرشماری ۱۳۹۵ به ترتیب ۳۷۶۸، ۲۶۵۹، ۲۳۹۴۶، و جمعیت روستاهای گفته شده به ترتیب بوده است. ۱۲۰۲، ۳۹۶، ۶۲۱ بوده است. حجم نمونه برای هر نقطه شهر و روستایی با توجه به حجم جمعیت به ترتیب ۲۷۴، ۳۰، ۴۳، ۱۰، ۵ و ۱۴ نفر در نظر گرفته شد. سپس از بین خوشه‌ها محله‌هایی به طور تصادفی انتخاب و نهایتاً بلوک‌هایی از آن محله‌ها نیز به طور تصادفی انتخاب شدند. در ادامه با مراجعه به درب منازل واقع بلوک‌های منتخب هر محله و مصاحبه با جوانان واجد شرایط اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها شد. همچنین با توجه به متغیر جنس نمونه به دو طبقه مرد و زن تقسیم شد و سعی بر آن شد تا سهم هر دو طبقه به صورت مساوی در نمونه‌گیری در نظر گرفته شود. علت این امر اهمیت متغیر جنس در تمایل به مهاجرت و همچنین احساس امنیت با توجه به مطالعات پیشین و همچنین اهداف مطالعه حاضر بود.

متغیر وابسته در تحقیق حاضر تمایل به مهاجرت است که به معنای نوعی گرایش یا آگاهی روانی، زمینه‌ای و سازمان یافته برای اندیشیدن، احساس، ادراک و رفتار کردن نسبت به ترک محل اقامت فعلی و رفتن به محل اقامت جدید است و از طریق سوالاتی در قالب طیف لیکرت ۵ نمره‌ای از اصلاً تا خیلی زیاد شامل: ۱- از اینکه در این منطقه زندگی

می‌کنم احساس رضایت دارم (به صورت کدگذاری مجدد) ۲- دوست دارم تا آخر عمرم در این منطقه زندگی کنم (به صورت کدگذاری مجدد). ۳- اگر امکان مهاجرت به جای دیگری را داشتید تا چه اندازه برای این کار اقدام می‌کردید ۴- چقدر تمایل دارید در آینده برای ادامه زندگی و سکونت به جای دیگری مهاجرت کنید؛ اندازه‌گیری شده است. متغیرهای زمینه‌ای یا کنترل شامل: جنس، سن، وضعیت زناشویی، تحصیلات فرد، سابقه مهاجرت در خانواده و وضعیت اشتغال می‌باشند. متغیرهای پژوهشی نیز شامل احساس امنیت است. احساس امنیت به معنای احساس آرامش و یا عدم احساس تهدید و عدم احساس ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است. احساس امنیت پدیده‌ای روانشناختی اجتماعی می‌باشد که دارای جوانب مختلفی می‌باشد. برای اینکه این پدیده معنای دقیق‌تری یابد لازم است قیدهایی به آن اضافه شوند. احساس امنیت در این پژوهش در چهار مولفه امنیت اقتصادی، احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت قضایی سنجیده و بررسی شده است.

جدول ۱- نتایج تحلیل عاملی تائیدی مرتبط با متغیرهای وابسته و پژوهشی تحقیق و همچنین آزمون نرمال بودن آنها

متغیر	گویه	بار عاملی	متغیر	گویه	بار عاملی
تمایل به مهاجرت	از اینکه در این منطقه زندگی می‌کنم احساس رضایت دارم.	۰/۷۲	احساس امنیت	در شرایط فعلی مردم می‌توانند بدون ترس و نگرانی از حکومت انتقاد کنند؟	۰/۷۲
	دوست دارم تا آخر عمرم در این منطقه زندگی کنم	۰/۸۶		شما در ابراز افکار و عقایدتان (هر نوع فکری که باشد) چقدر احساس نگرانی دارید؟	-۰/۵۸
	اگر امکان مهاجرت به جای دیگری را داشتید تا چه اندازه برای این کار اقدام می‌کردید.	۰/۸۹		در جامعه ما برپایی هر گونه سخنرانی درباره هر موضوعی بدون دلهره و نگرانی امکان پذیر است؟	۰/۷۸

۰/۷۳	مسئولان سیاسی جامعه ما افراد شایسته و توانمندی هستند؟	۰/۸۹	چقدر تمایل دارید در آینده برای ادامه زندگی و سکونت به جای دیگری مهاجرت کنید.
۰/۷۳۹	KMO	۰/۷۳۶	KMO
۶۵/۵۷۳**	آزمون بارتلت	۸۱۳/۶۳۳**	آزمون بارتلت
۶۶/۹۵	مقدار واریانس تبیین یافته	۷۰/۶۹	مقدار واریانس تبیین یافته
۰/۷۴	آلفای کرنباخ	۰/۸۶	آلفای کرنباخ
۰/۱۵۱	آزمون نرمال بودن (کلوموگورف-اسمیرنوف)	۰/۰۹۲	آزمون نرمال بودن (کلوموگورف-اسمیرنوف)
۰/۶۷	شما چقدر نگران دزدی از خانه، ماشین، پول یا سایر دارایی‌های خود یا خانواده پتان در این شهر یا روستا هستید؟	۰/۵۹	درآمد شما تا چه اندازه مخارج زندگی‌تان را تأمین می‌کند؟
۰/۷۱	در شهر یا روستای ما افراد می‌توانند به راحتی به هم اعتماد کنند.	۰/۷۸	چقدر نگران وضعیت مالی و اقتصادی خود در آینده هستید؟
۰/۷۶	این شهر محیط امن و آرامی برای زندگی کردن است	۰/۷۹	شما چقدر نگران از دست دادن شغل خود یا در صورت نداشتن شغل نگران به دست آوردن آن هستید؟
۰/۸۳	هنگام تردد در مسیرهای خلوت در شب احساس ترس نمی‌کنم	۰/۷۵	چقدر نگران هزینه‌های مسکن از قبیل رهن، اجاره یا پرداخت وام مسکن هستید؟
۰/۵۰	از قدم زدن در هنگام شب و به تنهایی در شهر نگرانی دارم.	۰/۸۳	چقدر نگران هزینه‌های تحصیلی فرزندان خود (یا اگر فرزند ندارید در آینده) هستید؟
۰/۸۰	اگر در شب مجبور باشم که برای رفتن به جایی از سواری (مسافرکش‌های شخصی) استفاده کنم، نمی‌ترسم	۰/۶۹	۶. چقدر نگران بی‌ثباتی و افزایش قیمت‌ها هستید؟

بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت...، دراهکی و همکاران | ۵۹

۰/۷۱۹	KMO	۰/۷۹۶	KMO	احساس امنیت قضایی
۱۷۶/۴۰۵**	آزمون بارتلت	۶۳۷/۵۲۳**	آزمون بارتلت	
	۵۷/۱۹	۶۰/۵۳	مقدار واریانس تبیین یافته	
۰/۸۱	آلفای کرنباخ	۰/۷۹	آلفای کرنباخ	
۰/۱۳۷	آزمون نرمال بودن (کلوموگورف-اسمیرنوف)	۰/۱۴۶	آزمون نرمال بودن (کلوموگورف-اسمیرنوف)	
		۰/۶۸	به نظرم همه افراد جامعه از حقوق قضائی یکسانی برخوردارند.	
		۰/۸۱	به نظرم قانون برای همه یکسان است.	
		۰/۸۴	در دادگاه‌های کشور معمولاً به سرعت به پرونده‌های قضائی رسیدگی می‌شود.	
		۰/۸۴	قوه قضائیه در کشور ما طبق احکام اسلامی عمل می‌کند و حق عدالت را سر لوحه تمام کارهای خود قرار داده است.	
		۰/۸۱	در شرایط کنونی می‌توان از طریق قانون به حق خود رسید.	
		۰/۷۹	در جامعه ما قانون در مورد مردم و مسئولین یکسان اجرا می‌شود.	
		۰/۸۷۷	KMO	
		۹۴۱/۸۳۰**	آزمون بارتلت	
		۶۵/۶۶	مقدار واریانس تبیین یافته	
		۰/۸۲	آلفای کرنباخ	
		۰/۱۰۲	آزمون نرمال بودن (کلوموگورف-اسمیرنوف)	

* معنادار در سطح $P < 0.05$

** معنادار در سطح $P < 0.01$

۱- سطح معناداری یا احتمال خطا در دست محقق است و پس از جمع‌آوری داده‌ها و انجام آزمون از پیش مشخص می‌شود. یعنی خود پژوهشگر سطح آلفای مود نظر خود را از پیش برابر 0.05 یا 0.01 تعیین می‌کند. در صورتی که احتمال ایجاد نتایج در اثر خطای تصادفی کمتر 0.01 یا 0.05 باشد نتایج معنادار هستند و در صورتی که بیشتر از این سطح باشد نتایج معنادار نیست. در این صورت فرضیه صفر تأیید و فرضیه پژوهش رد می‌شود.

گویه‌های مورد استفاده برای هر مؤلفه در جدول (۱) آمده است. پایایی سؤالات از طریق الفای کرنباخ مورد بررسی قرار گرفته است که بیانگر الفای کرنباخ بالاتر از ۰/۷۰ برای تمام گویه‌های مورد بررسی بوده است. برای اعتبار گویه‌های مورد استفاده ابتدا سؤالاتی با توجه به مطالعات پیشین طراحی شد. از جمله مطالعات پیشین که از سؤالات آنها استفاده شده است می‌توان به مطالعات یاری و هزارجریبی (۱۳۹۱)، رستمعلی زاده (۱۳۹۶)، نبوی (۱۳۸۹)، رجبی و شایگان (۱۳۹۸)، کوهی و همکاران (۱۳۹۲) اشاره نمود. در مرحله بعد تعدادی گویه به گویه‌های قبلی اضافه شد و پرسشنامه تحقیق ساخته شده است. سپس پرسشنامه طراحی شده جهت تعیین اعتبار صوری در اختیار متخصصین گذاشته شد تا اعتبار گویه‌های را بررسی کنند که در نهایت مورد تأیید قرار گرفتند. در مرحله نهایی از طریق پیش آزمون اعتبار سازه گویه‌های مورد نظر از طریق تحلیل عامل تاییدی بررسی شد. گویه‌های مورد استفاده و میزان بارعاملی هر کدام در جدول ۱ آمده است. همچنین در این جدول آزمون نرمال بودن برای متغیرهای تحقیق با استفاده از آزمون کلوموگورف-اسمیرنوف آمده است. با توجه به نتایج آزمون KMO که مقدار آن در همه متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰/۷۰ می‌باشد می‌توان گفت گویه‌های تحقیق در هر متغیر قابل تقلیل به تعدادی عامل زیربنایی و بنیادی می‌باشند. همچنین نتایج آزمون بارتلت که در سطح خطای ۰/۰۱ معنی‌دار است نشان می‌دهد که ماتریس همبستگی بین گویه‌ها، ماتریس همانی و واحد نمی‌باشد. یعنی از یک طرف بین گویه‌های داخل هر عامل همبستگی بالایی وجود دارد و از طرف دیگر بین گویه‌های یک عامل با گویه‌های دیگر هیچ گونه همبستگی مشاهده نمی‌شود. نتایج واریانس تبیین یافته برای تمامی متغیرها نیز با توجه مقدار به دست آمده (بالاتر از ۵۰٪) بیانگر آن است گویه‌های هر متغیر توانسته‌اند بیش از ۵۰ درصد از واریانس مربوط به هر متغیر را تبیین کنند که قابل قبول برای تحلیل عاملی می‌باشند. نتایج بارعاملی برای هر یک از متغیرها نیز نشان از اعتبار خوب گویه‌های جهت جمع شدن و ساخت متغیر دارد. همچنین آزمون کلوموگورف-اسمیرنوف برای تمامی متغیرها با توجه معنی‌دار نشدن هیچ کدام در سطح ۰/۰۵ نشان از نرمال بودن آنها دارد.

یافته‌های تحقیق

در جدول ۲ نتایج تحلیل یک متغیره برای متغیرهای زمینه‌ای یا کنترل تحقیق آمده است.

جدول ۲- تحلیل یک متغیره متغیرهای زمینه‌ای یا کنترل

متغیر - طبقات متغیر	درصد	متغیر - طبقات متغیر	درصد
وضعیت زناشویی		جنس	
مجرد	۵۰/۷	مرد	۴۷/۷
متاهل	۴۹/۳	زن	۵۲/۳
وضعیت اشتغال		تحصیلات فرد	
شاغل	۱۷/۳	دیپلم و پایین‌تر	۳۹/۸
بیکار	۸۲/۷	دانشگاهی	۶۰/۲
سابقه مهاجرت در خانواده		سن پاسخگو	
دارد	۷۹/۳	زیر ۲۰ سال	۱۰/۳
ندارد	۲۰/۷	۲۰-۲۴	۱۱/۱
		۲۵-۲۹	۳۱/۳
		۳۰ سال و بالاتر	۴۷/۲
		میانگین سنی	۲۸/۱

همانگونه که در جدول مذکور مشاهده می‌گردد؛ ۴۷/۷ درصد از مشارکت کنندگان در پژوهش مردان و ۵۲/۳ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. اکثریت پاسخگویان که جوانان را تشکیل می‌دهند دارای تحصیلات دانشگاهی (۶۰/۲ درصد) می‌باشند. میانگین سنی پاسخگویان ۲۸/۱ سال می‌باشد. به لحاظ وضعیت زناشویی ۵۰/۷ درصد پاسخگویان مجرد و ۴۹/۳ درصد متاهل بوده‌اند. همچنین فقط ۱۷/۳ درصد پاسخگویان شاغل بوده در حالی که اکثریت یعنی ۸۲/۷ درصد بیکار می‌باشند. اکثریت پاسخگویان (۷۹/۳ درصد) دارای سابقه مهاجرت در خانواده هستند.

جدول ۳- تحلیل یک متغیره متغیرهای پژوهشی تحقیق

متغیرها و مولفه‌ها	میانگین	انحراف معیار	واریانس	دامنه تغییرات	کمینه	بیشینه
احساس امنیت اقتصادی	۱۲/۴	۳/۸	۱۴/۴۴	۲۴	۶	۳۰
احساس امنیت اجتماعی	۱۷	۳/۸	۱۴/۴۴	۲۴	۶	۳۰
احساس امنیت قضایی	۱۲/۴	۵/۶	۳۱/۳۶	۲۴	۶	۳۰
احساس امنیت سیاسی	۹	۲/۶	۶/۳۶	۱۶	۴	۲۰
تمایل به مهاجرت	۱۱/۹	۲/۰	۴/۰	۱۶	۴	۲۰

در جدول ۳ تحلیل یک متغیره متغیرهای پژوهشی تحقیق آمده است. میانگین نمره احساس امنیت اقتصادی در پاسخگویان ۱۲/۴ می‌باشد؛ این در حالی است که حداکثر نمره‌ای که فرد می‌توانسته است در این سؤال کسب کند ۳۰ می‌باشد. بنابراین میزان ناامنی اقتصادی در پاسخگویان بالا است. میانگین نمره احساس امنیت قضایی ۱۲/۴ می‌باشد. حداکثر نمره‌ای که پاسخگویان در این متغیر می‌توانستند کسب کنند نیز ۳۰ بوده است. بنابراین ناامنی قضایی در پاسخگویان بالا است. در متغیر احساس امنیت اجتماعی وضعیت مقداری بهتر از احساس امنیت اقتصادی و احساس امنیت قضایی است. میانگین نمره پاسخگویان در این متغیر ۱۷ است. بنابراین می‌توان گفت میانگین نمره احساس امنیت اجتماعی مقداری بالاتر از میانگین است. در متغیر امنیت سیاسی نیز میانگین نمره پاسخگویان ۹ می‌باشد که حداکثر نمره ۲۰ بوده است. بنابراین در این متغیر نیز پاسخگویان میانگینی پایینتر از میانگین متوسط که می‌توانستند بگیرند کسب کرده‌اند. میانگین نمره تمایل به مهاجرت ۱۱/۹ بوده است. بنابراین می‌توان گفت اکثریت پاسخگویان تمایلی در سطح متوسط به بالا نسبت به مهاجرت داشته‌اند.

جدول ۴- تحلیل دو متغیره متغیرهای تحقیق

متغیر	طبقات متغیر	میانگین تمایل به مهاجرت	t	sig
جنس	مرد	۱۱/۸۳	۰/۰۴	۰/۹۷
	زن	۱۱/۸۴		
وضعیت زناشویی	مجرد	۱۲	۱/۵۴	۰/۱۲
	متاهل	۱۱/۶۷		
وضعیت اشتغال	شاغل	۱۱/۸۰	۰/۸۰	۰/۴۳
	بیکار	۱۲/۰۳		
تحصیلات پاسخگو	دیپلم و زیر دیپلم	۱۱/۴۰	۳/۳۱	۰/۰۰
	دانشگاهی	۱۲/۱۲		
سابقه مهاجرت در خانواده	دارد	۱۱/۷۹	۰/۷۷	۰/۴۴
	ندارد	۱۲		
متغیر	ضریب همبستگی پیرسون		sig	
سن پاسخگو	۰/۱۱		۰/۰۱	
احساس امنیت اقتصادی	-۰/۱۷		۰/۰۰	
احساس امنیت اجتماعی	-۰/۲۶		۰/۰۰	
احساس امنیت قضایی	-۰/۳۱		۰/۰۰	
احساس امنیت سیاسی	-۰/۲۰		۰/۰۰	

در جدول ۴ تحلیل دو متغیره فرضیات پژوهشی آمده است. همانگونه که در جدول مذکور مشاهده می‌شود بین تمایل به مهاجرت در مردان و زنان تفاوت معناداری وجود ندارد. این بدان معناست که بر اساس یافته‌های این پژوهش دیگر نمی‌توان ادعا کرد که مهاجرت بیشتر پدیده‌ای مردانه است. بلکه تفاوت‌های جنسی در مهاجرت دیگر رنگ باخته است. بین مجردان و متاهلان نیز به لحاظ تمایل به مهاجرت تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین بین شاغلان و بیکاران نیز تفاوت معناداری به لحاظ میانگین تمایل به مهاجرت وجود ندارد. نتایج جدول ۲ بیانگر آن است میانگین تمایل به مهاجرت در بین جوانان دارای تحصیلات دانشگاهی بالاتر از جوانان دارای تحصیلات دیپلم و پایین‌تر است

که این تفاوت به لحاظ آماری معنادار است. میانگین تمایل به مهاجرت در بین جوانانی که سابقه مهاجرت در خانواده دارند و جوانانی که سابقه مهاجرت در خانواده ندارند نیز تفاوت معناداری ندارد. بین سن پاسخگویان و تمایل به مهاجرت نیز رابطه معناداری به لحاظ آماری وجود دارد. به طوری که با افزایش سن جوانان تمایل به مهاجرت بالاتر می‌رود ولی این همبستگی ضعیف است.

بر خلاف متغیرهای زمینه‌ای تحقیق که اکثریت رابطه معناداری با تمایل به مهاجرت نداشته‌اند؛ تمام متغیرهای مربوط به ابعاد امنیت دارای رابطه معنادار با متغیر تابع می‌باشند. نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد بین احساس امنیت اقتصادی و تمایل به مهاجرت رابطه معکوسی وجود دارد. بدین معنا که با افزایش احساس امنیت اقتصادی تمایل به مهاجرت جوانان کاهش می‌یابد. با افزایش احساس امنیت اجتماعی نیز تمایل به مهاجرت کاهش می‌یابد. بین دو متغیر احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت قضایی با متغیر تمایل به مهاجرت نیز همبستگی معکوس و معناداری وجود دارد. به طوری که با افزایش امنیت سیاسی یا افزایش احساس امنیت قضایی تمایل به مهاجرت کاهش می‌یابد. در بین ابعاد مختلف احساس امنیت بیشترین همبستگی با تمایل به مهاجرت را متغیر احساس امنیت قضایی داشته است.

جدول ۵- تحلیل چند متغیر متغیرهای تحقیق با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره، خلاصه
آماره‌های برازش نیکویی مدل

ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین R square	ضریب تعیین تعدیل (adj R ²) Adjusted R Square	خطای استاندارد تخمینه Std. Error of Estimate	آماره F	سطح معناداری (Sig)	آزمون دو ریبین واتسون ^۱
۰/۴۱۵	۰/۰۹۸	۰/۰۹۸	۲/۹۳۶۵	۳۷۶ ۴/	۰/۰۰	۷/۹۷

در جدول ۵ و ۶ تحلیل چند متغیره متغیرهای تحقیق آمده است. لازم به ذکر است متغیرهای اسمی جهت ورد به معادله رگرسیون خطی چند متغیر تبدیل به متغیر ظاهری شده‌اند. همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود ضریب همبستگی چندگانه (R) در این مدل رگرسیونی ۰/۴۱۵ به دست آمده است و میزان همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته یعنی تمایل به مهاجرت را نشان می‌دهد. مقدار این ضریب هر چقدر به یک نزدیکتر باشد همبستگی قوی‌تر را نشان می‌دهد که در این مدل می‌توان گفت تقریباً همبستگی متوسطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد. مهم‌ترین آماره در این جدول ضریب تعیین تعدیل شده (R^2) می‌باشد که در این مدل رگرسیونی ۰/۰۹۸ به دست آمده است؛ که نشان می‌دهد متغیرهای مستقل توانسته‌اند حدود ۱۰ درصد از تغییرات متغیر تمایل به مهاجرت جوانان مورد مطالعه را تبیین نمایند. مقدار آزمون F که در این مدل ۴/۳۷۶ با سطح معناداری ۰/۰۰۰ به دست آمده است نشان از آن دارد که متغیرهای مستقل از قدرت تبیین‌کنندگی مناسبی برخوردار بوده و قادرند به خوبی تغییرات واریانس متغیر وابسته را توضیح دهند. مقدار آماره دوربین واتسون که ۱/۹۷ محاسبه شده است بیانگر استقلال مقادیر باقیمانده یا خطاها از یکدیگر است. مقدار این آزمون بین ۰ تا ۴ در نوسان است. در مجموع اگر مقدار این آزمون بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد جای نگرانی در این رابطه وجود ندارد. در یک بیان کلی بر اساس شاخص‌های برازش نیکویی، مدل رگرسیونی مذکور مناسب ارزیابی می‌شود.

جدول ۶- تحلیل چند متغیر متغیرهای تحقیق با استفاده از رگرسیون خطی چند متغیره، میزان تأثیر

هر متغیر در مدل رگرسیونی

متغیرهای مستقل	ضرایب معیار نشده		ضرایب معیار شده	T	سطح معناداری	ضرایب همبستگی			آزمون هم خطی	
	B	خطای معیار				بتا	همبستگی مرتبه صفر ^۱	همبستگی تکنیکی ^۲		همبستگی نیمه تکنیکی ^۳
سن	۰/۱۴	۰/۰۴۴	۰/۰۲۳	۰/۲۷۱	۰/۷۸۶	۰/۰۳۷	۰/۰۰۸	۰/۰۰۸	۰/۸۴۹	۱/۱۵۰
جنس (مرجع مرد)	۰/۲۰۶	۰/۳۰۳	۰/۰۴۴	۰/۵۷۴	۰/۵۶۷	۰/۰۸۷	۰/۰۵۱	۰/۰۴۹	۰/۷۰۴	۱/۴۱۹
وضعیت زناشویی (مرجع متأهل)	۰/۳۰۳	۰/۳۲۵	۰/۰۷۳	۰/۸۹۹	۰/۳۷۰	۰/۰۹۵	۰/۰۷۰	۰/۰۴۴	۰/۸۰۳	۱/۲۴۵
تحصیلات فرد (مرجع تحصیلات دانشگاهی)	-۰/۴۴۴	۰/۳۴۰	-۰/۱۵۳	-۲/۰۴۲	۰/۱۳۰	۰/۱۳۵	۰/۱۷۱	۰/۱۳۵	۰/۷۷۴	۱/۲۹۲
وضعیت اشتغال (مرجع شاغل)	۰/۴۴۰	۰/۳۷۹	۰/۱۳۱	۱/۴۸۶	۰/۰۹۳	۰/۰۶۲	۰/۱۲۵	۰/۱۲۱	۰/۸۳۵	۱/۱۹۷
سابقه مهاجرت در خانواده (مرجع دارد)	-۰/۵۱۲	۰/۳۴۹	-۰/۱۰۳	-۱/۳۸۴	۰/۱۴۷	۰/۰۴۷	-۰/۱۰۴	-۰/۰۹۹	۰/۷۲۹	۱/۳۷۲
احساس امنیت اقتصادی	-۰/۲۱۹	۰/۰۴۴	-۰/۱۸۳	-۲/۸۲۴	۰/۰۲۰	۰/۰۱۴	-۰/۲۵۱	-۰/۱۹۱	۰/۷۷۴	۱/۲۹۳
احساس امنیت اجتماعی	-۰/۳۰۶	۰/۰۲۸	-۰/۲۴۹	-۲/۹۰۵	۰/۰۰۰	۰/۵۲۰	-۰/۳۲۹	-۰/۲۵۱	۰/۷۷۴	۱/۲۸۹
احساس امنیت سیاسی	-۰/۲۴۱	۰/۰۴۴	-۰/۲۱۸	-۲/۶۰۴	۰/۰۱۶	۰/۰۵۵	-۰/۳۸۲	-۰/۲۱۵	۰/۸۴۲	۱/۱۸۸
احساس امنیت قضایی	-۰/۴۴۸	۰/۰۳۴	-۰/۳۲۴	-۲/۸۴۲	۰/۰۰۰	۰/۵۲۹	-۰/۴۰۹	-۰/۳۲۹	۰/۹۲۵	۱/۰۸۱

جدول ۶ تأثیر هر متغیر را در معادله رگرسیونی نشان می‌دهد. تفسیر ضرایب رگرسیونی بر اساس ضریب بتا انجام می‌گیرد. زیرا این آماره نشان دهنده ضریب رگرسیونی استاندارد شده هر یک از متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته است. بنابراین با استفاده از آن سهم نسبی هر متغیر مستقل در مدل رگرسیونی مشخص می‌شود. با توجه به

مقادیر ضریب بتا و معناداری آنها می‌توان گفت متغیرهای تحصیلات، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی، امنیت اجتماعی و امنیت قضایی معناداری خود را در مدل حفظ کرده‌اند. مقداری بتای به دست آمده برای متغیر تحصیلات ۰/۱۵۳- است. این بدین معناست که افرادی که تحصیلات دیپلم و پایین‌تر دارند تمایل کمتری به مهاجرت نسبت به افرادی که دارای تحصیلات دانشگاهی هستند دارند. مقدار بتای محاسبه شده برای متغیر احساس امنیت اقتصادی ۰/۱۸۳- می‌باشد. این بدان معناست که با افزایش احساس امنیت اقتصادی میزان تمایل به مهاجرت کاهش می‌یابد. مقدار بتای محاسبه شده برای متغیر احساس امنیت اجتماعی ۰/۲۶۹- می‌باشد. بدین معنا که هر چقدر احساس امنیت اجتماعی افزایش یابد میزان تمایل به مهاجرت در بین جوانان کاهش می‌یابد. مقداری بتای به دست آمده برای متغیر احساس امنیت سیاسی ۰/۲۱۸- می‌باشد. این بدان معناست که با افزایش احساس امنیت سیاسی میزان تمایل به مهاجرت در بین جوانان کاهش می‌یابد. مقدار بتای به دست آمده برای متغیر احساس امنیت قضایی نیز ۰/۳۲۶- می‌باشد. این بدان معناست که با افزایش میزان امنیت قضایی میزان تمایل به مهاجرت در بین جوانان کاهش می‌یابد. بنابراین با توجه به مقادیر بتای به دست آمده در بین ابعاد مختلف احساس امنیت همانگونه که در تحلیل دو متغیره نیز وجود داشت بیش‌ترین تأثیر بر میزان تمایل به مهاجرت را امنیت قضایی دارا می‌باشد که در بخش نتیجه‌گیری در رابطه با آن بحث خواهد شد. بعد از متغیر امنیت قضایی، متغیرهای امنیت اجتماعی، امنیت سیاسی و امنیت اقتصادی قرار دارند.

ضریب همبستگی تفکیکی و نیمه تفکیکی نیز نوعی کنترل آماری است که از طریق آن می‌توان اثر یک یا چند متغیر را کنترل کرد. مقادیر به دست آمده برای این دو آماره در جدول ۶ بیانگر آن است که همچنان متغیرهای احساس امنیت قضایی، احساس امنیت اجتماعی، احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت اقتصادی به ترتیب بیشترین میزان همبستگی را با متغیر تمایل به مهاجرت جوانان دارند. در همبستگی نیمه تفکیکی، هر چقدر میزان این همبستگی برای یک متغیر بیشتر باشد، نقش آن متغیر در مدل رگرسیونی بیشتر است. در نهایت آزمون‌های هم خطی (تلورانس و VIF) نیز بیانگر آن است که متغیرهای

مستقل با یکدیگر رابطه خطی ندارند. ضریب تلورانس بین ۰ تا ۱ در نوسان است و هر چقدر مقدار تلورانس بیش‌تر (نزدیک به عدد ۱) باشد میزان هم خطی کمتر است. در رابطه با شاخص VIF نیز هر چقدر مقدار عامل تورم واریانس از عدد ۲ بزرگ‌تر باشد میزان هم خطی بیش‌تر است (حبیب‌پور و صفری، ۱۳۸۸: ۵۱۰). که در این مدل هم خطی مشاهده نمی‌گردد.

نتیجه‌گیری

مهاجرت به عنوان یکی از مولفه‌هایی که تأثیر اساسی بر پویایی و ساختار جمعیت دارد همواره توجه جمعیت‌شناسان را به خود جلب کرده است. بنابراین همانگونه که بیان شد یکی از اهداف اساسی جمعیت‌شناسان پاسخگویی به چرایی این حرکات است. احساس امنیت یکی از نیازهای اساسی انسان است که می‌تواند تبیین‌گر چرایی حرکت افراد در فضا و زمان‌های مختلف باشد. وقتی که افراد در محیط پیرامون خود به لحاظ سیاسی، اجتماعی، قضایی و اقتصادی دچار تردید یا ناامنی شوند؛ تمایل به مهاجرت پیدا می‌کنند. بنابراین اساس امنیت می‌تواند به عنوان یکی از عوامل دافعه در مبدأ و جاذبه در مقصد عمل کند. با وجود مطالعات ارزشمندی که در زمینه تبیین مهاجرت در ایران انجام شده است تاکنون مطالعه‌ای که به صورت مستقل و مجرا به بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت پردازد انجام نشده است. این خلأ موضوعی نویسندگان را بر آن داشت تا در این زمینه پژوهشی مستقل انجام دهند.

جوانان همراه با توجه به ویژگی‌های جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی از گروه‌های هدف مهاجرت هستند. از جوانی در اصطلاح جمعیتی به عنوان دوره فشرده جمعیتی یاد می‌شود و بسیاری از تغییرات بنیادین زندگی در این دوره اتفاق می‌افتد؛ تغییر از وضعیت مجرد به تأهل، تغییر از وضعیت بیکار به شاغل، تجربه والدین شدن و ... یکی از این تغییرات که می‌تواند در دوران جوانی رخ دهد تجربه مهاجرت است. استان ایلام از جمله استان‌های کم جمعیت ایران است که در سال‌های اخیر به صورت متناوب از جمعیت این

استان به دلیل مهاجرت کاسته می‌شود. در این میان شهرستان آبدانان وضعیت بغرنج در این زمینه دارد. پردازش داده‌های سرشماری ۱۳۹۵ بیانگر آن است خالص مهاجرتی این شهرستان طی دوره ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ حدود ۳۸- در هزار بوده است که وضعیت نگران کننده‌ای را نشان می‌دهد. از سوی دیگر جامعه ایران در سال‌های اخیر به لحاظ اقتصادی و اجتماعی شرایط ناپذیری را طی کرده است که خود می‌تواند باعث ایجاد احساس ناامنی در افراد شود. شهرستان آبدانان با میزان بالای مهاجرفرستی با یک مسئله اساسی در این زمینه روبرو می‌باشد؛ که باید در این رابطه برنامه‌ریزی اساسی و موثری انجام شود. شناخت دلایل تمایل به مهاجرت در این زمینه نقش اساسی دارد. بنابراین در این مطالعه به بررسی و تبیین رابطه ابعاد مختلف احساس امنیت با تمایل به مهاجرت جوانان شهرستان آبدانان پرداخته شد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد در تقریباً تمامی ابعاد احساس امنیت جوانان مورد مطالعه نمره‌ای پایین‌تر از میانگین مورد انتظار را کسب نموده‌اند. بنابراین می‌توان گفت در برهه کنونی احساس امنیت در ابعاد گفته شده در جوانان مورد مطالعه دچار یک تردید شده است. از سوی دیگر میانگین نمره تمایل به مهاجرت در پاسخگویان بالاتر از میانگین مورد انتظار است (میانگین نمره تمایل به مهاجرت در بین جوانان پاسخگو ۱۱/۹ بوده است که حداکثر نمره ۲۰ می‌باشد؛ که با این احتساب می‌توان نمره ۱۰ را به عنوان میانگین مورد انتظار در نظر گرفت).

از نتایج قابل تأمل این مطالعه این است که تجلیل دو متغیره نشان از آن دارد که تفاوت معناداری در میزان تمایل به مهاجرت زنان و مردان وجود ندارد و این شکاف از بین رفته است. برخی از مطالعات انجام گرفته در زمینه مهاجرت در ایران در سال‌های اخیر از زنانه شدن مهاجرت و افزایش قدرت چانه‌زنی زنان در فرایند مهاجرتی حکایت دارند. نتایج مطالعه محمودیان و محمودیانی (۱۳۹۶) نشان دهنده آن بود که زنان مهاجرت را راهبردی فردی برای رهایی از محدودیت‌های مبدأ و نیز راهبردی خانوادگی برای بهبود وضعیت معیشت خانواده و تأمین آینده‌ای بهتر برای فرزندان خود می‌بینند. آن‌ها پیش بینی نموده‌اند با ادامه روند بهبود وضعیت اجتماعی زنان، انتظار می‌رود نقش و مشارکت آنان

در مهاجرت خانوادگی نیز بیشتر شود. نتایج مطالعه حاضر نیز به نوعی تأیید کننده این ادعا می‌باشد و بر پر رنگ شدن نقش زنان در جریان مهاجرت اشاره دارد. مطالعه حاضر بیانگران است که تمامی ابعاد احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت مهاجرت تاثیرگذار هستند و هر چه جوانان احساس ناامنی بیشتری در ابعاد مختلف (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و قضایی) داشته باشند میزان تمایل به مهاجرت در آنها افزایش می‌یابد.

بر اساس ضریب رگرسیونی به دست آمده برای تأثیر هر کدام از ابعاد احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان به ترتیب ابعاد احساس امنیت قضایی با $0/326-$ ، امنیت $0/269-$ ، امنیت سیاسی $0/218-$ و امنیت اقتصادی $0/183-$ بیش‌ترین اثر را بر تمایل بر مهاجرت جوانان با کنترل سایر متغیرها داشته‌اند. نکته قابل تأمل بر اساس نتایج این مقاله می‌توان در رابطه با آن بحث کرد این است که در بین ابعاد مختلف احساس امنیت، احساس امنیت قضایی بیش‌ترین تأثیر را در بین ابعاد مختلف احساس امنیت بر میزان تمایل به مهاجرت جوانان دارد. اگر امنیت قضایی را با مفهوم احساس عدالت مترادف و در یک راستا قرار دهیم شاید بتوان گفت احساس بی‌عدالتی است که جوانان را به مهاجرت ترغیب می‌کند. این عبارت به نوعی تداعی کننده سخن گرانقدر از مولای متقیان علی (ع) است که می‌فرمایند: «عدالت را اجرا کن و از زورگویی و ستمگری پرهیز زیرا زورگویی مردم را به ترک از وطن وا می‌دارد و ستم آنان را به قیام می‌کشاند» (نهج البلاغه، حکمت ۴۷۶) می‌باشد. بنابراین احساس امنیت در رابطه با مهاجرت را نباید به بعد اقتصادی آن تقلیل داد بلکه هر کدام از ابعاد آن می‌تواند بر تمایل به مهاجرت جوانان اثرگذار باشد.

تلاش در ایجاد عدالت علاوه بر پیامدهای دیگر مانند افزایش سرمایه اجتماعی، انسجام اجتماعی بر ماندگاری و احساس تعلق محل زندگی نیز اثرگذار خواهد بود. برخی از مطالعات بیانگر آن است در صورت تداوم مهاجرت فرستی آبدانان تعداد بیشتری از روستاهای این شهرستان خالی از سکنه خواهند شد (مهدی پور و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از سیاست‌های که با توجه به نتایج این مطالعه در راستای کاهش تمایل به مهاجرت از شهرستان آبدانان در پیش باید گرفته شود افزایش احساس امنیت در همه ابعاد آن است.

وقتی که جوانان آینده را ناامن ببینند با توجه به مدل نظری که طراحی شده بود به دنبال تغییر برای حرکت به سمت امنیت بیشتر حرکت می‌کنند و این امر می‌تواند طبق قانون دافعه و جاذبه که توسط رویکردهای نظری مانند اورت لی و راوانشتاین که در مقاله توضیح داده شد عمل کند. بنابراین با توجه به نتایج جدول رگرسیونی و ضرایب رگرسیونی استاندارد به دست آمده (بتا) می‌توان سیاست‌های زیر را در راستای تعدیل مهاجرت جوانان پیشنهاد کرد:

- ۱- با توجه به اینکه در معادله رگرسیونی بیشترین ضریب اثر را متغیر احساس امنیت قضایی داشته است، اقداماتی در راستای افزایش امنیت قضایی در جامعه مورد مطالعه انجام شود.
 - ۲- با توجه به اهمیت احساس امنیت اجتماعی در تمایل به مهاجرت جوانان اقداماتی در راستای ارتقای متغیر یاد شده صورت گیرد.
 - ۳- با توجه به اهمیت و اثرگذار متغیرهای احساس امنیت سیاسی و احساس امنیت اقتصادی اقداماتی در راستای افزایش سطح متغیرهای ذکر شده در جامعه مورد مطالعه انجام گیرد.
- در این راستا تلاش در راستای ایجاد احساس امنیت در ابعاد مختلف چه قضایی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی ضمن افزایش انسجام و پیوستگی در جامعه زمینه جلوگیری از مهاجرت را فراهم خواهد ساخت. از آنجا که یکی از اهداف اصلی سیاست‌های ابلاغی جمعیتی کشور توسط مقام معظم رهبری؛ بازتوزیع فضایی و جغرافیایی جمعیت، متناسب با ظرفیت زیستی با تأکید بر تأمین آب با هدف توزیع متعادل و کاهش فشار جمعیتی، حفظ و جذب جمعیت در روستاها و مناطق مرزی و کم‌تراکم، مدیریت مهاجرت به داخل و خارج هماهنگ با سیاست‌های کلی جمعیت با تدوین و اجرای سازوکارهای مناسب می‌باشد توجه به بسترهای زمینه ساز مهاجرت به ویژه احساس امنیت (احساس امنیت اقتصادی، احساس امنیت سیاسی، احساس امنیت اجتماعی و احساس امنیت قضایی) لازم و ضروری است.

تعارض منافع

مطالعه حاضر هیچ گونه تعارض منافی ندارد.

سپاسگزاری

از عزیزانی که در انجام این پژوهش همراهی و همکاری نمودند، کمال تقدیر و تشکر را دارم.

ORCID

Ahmad Dorahaki <http://orcid.org/0000-0003-4115-6872>

Mahmoud Moshfegh <http://orcid.org/0000-0003-1163-0481>

Mahnaz Mohebi <http://orcid.org/0000-0002-2972-0339>

منابع

- باپیری، امید علی؛ کمربگی، خلیل و درویشی، فرزاد. (۱۳۹۴)، «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام»، فصلنامه علمی فرهنگ ایلام، شماره ۴۶ و ۴۷: ۷۵-۹۰.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۷)، «تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تأکید بر نقش پرداخت رسانه‌ای و سرمایه اجتماعی»، نامه علوم اجتماعی، دوره ۱۶ (پیاپی ۳۵): ۱۱۵-۱۳۲.
- جمعه پور، محمود. (۱۳۷۸)، «بررسی و ارزیابی جایگاه اقتصادی و توسعه بخش روستایی در فرایند برنامه‌ریزی توسعه»، مجموعه مقالات همایش پنجاه سال برنامه‌ریزی توسعه در ایران، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- حبیب‌پور، کرم و صفری، رضا. (۱۳۸۸)، راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی، تهران: انتشارات راهبرد پیمایش، چاپ دوم.
- حسینی اخگر، سیده معصومه؛ جلالی، اسماعیل و مختاری، مریم. (۱۳۹۷)، «بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت در میان مردم شهرهای همدان و یاسوج»، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۶: ۳۵-۶۱.
- حسینی، قربان؛ صادقی، رسول؛ قاسمی اردهایی، علی و رستمعلی‌زاده، ولی‌اله. (۱۳۹۷)، «تحولات روند و الگوهای مهاجرت داخلی در استان‌های ایران»، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال هشتم، شماره ۳۱: ۱-۱۸.

بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت...، دراهکی و همکاران | ۷۳

- خوشفر، غلامرضا. (۱۳۷۸)، بررسی مشارکت مردم در ایجاد، حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مراکز شهرستان‌های استان مازندران، به سفارش دبیرخانه شورای تأمین استان مازندران. مازندران: دبیرخانه شورای تأمین استان مازندران، چاپ اول.
- رجبی، فرجاد و شایگان، فریبا. (۱۳۹۸)، «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان اهوازی»، فصلنامه پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۵۸: ۴۷ تا ۷۵.
- رستمعلی زاده، ولی اله. (۱۳۹۶)، «جاذبه و دافعه روستایی و تأثیر آن بر ماندگاری یا تمایل به مهاجرت در میان جوانان روستایی شهرستان هشتروند و اسکوه»، توسعه محلی- شهری و روستایی، شماره ۱: ۱۴۵-۱۷۰.
- رضایی، امید؛ مظلوم خراسانی، محمد و مجدی، علی اکبر. (۱۳۹۴)، «مطالعه تأثیر احساس امنیت اجتماعی بر سلامت اجتماعی شهروندان مشهد»، فصلنامه علمی مطالعات امنیت اجتماعی، دوره ۶، شماره ۴۴: ۱۳۹-۱۶۲.
- صادقی، رسول و رضایی، مریم. (۱۴۰۰)، «سودای مهاجرت: تمایل ایرانی‌ها به مهاجرت و عوامل تعیین کننده آن»، نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، دوره ۱۰، شماره ۱۸، ص: ۳۵-۶۲.
- عباسی شوازی، محمد جلال و خانی، سعید. (۱۳۹۳)، «ناامنی اقتصادی و باروری: مطالعه موردی زنان دارای همسر شهرستان سنندج»، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، دوره ۹، شماره ۱۷: ۳۶-۷۶.
- عباسی شوازی، محمد جلال؛ رازقی نصرآباد، حجیه بی بی و حسینی چاووشی، میمنت. (۱۳۹۹)، «امنیت اقتصادی- اجتماعی و قصد باروری در شهر تهران»، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، دوره ۱۵، شماره ۲۹: ۲۱۱-۲۳۸.
- قاسمی اردهایی، علی؛ محمودیان، حسین و نوبخت، رضا. (۱۳۹۶)، «تحلیل علل مهاجرت‌های داخلی ایران در سرشماری‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰»، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، دوره ۶: ۳۷۵-۳۹۰.
- کرامتی، مهدی. (۱۳۸۵)، «بررسی میزان احساس امنیت در شهروندان کشور موج دوم»، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم. شماره ۶ و ۷: ۱۰-۲۵.

- کوهی، کمال؛ بهشتی، محمدباقر؛ دعاگویان، داود و محمد نژاد، شمس. (۱۳۹۲)، «تیین مؤلفه‌های امنیتی مؤثر بر گرایش سرمایه‌گذاران به مهاجرت»، پژوهش راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، دوم، شماره ۲: ۹۹-۱۱۶.
- لوکاس، دیوید و میر، پاول. (۱۳۸۴)، درآمدی بر مطالعات جمعیتی، ترجمه: حسین محمودیان، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول.
- محمودیان، حسین و محمودیانی، سراج‌الدین. (۱۳۹۶)، «بررسی نقش زنان در فرایند تصمیم‌گیری مهاجرت خانوادگی به استان تهران»، زن در توسعه و سیاست، دوره ۱۵، شماره ۴: ۴۷۷-۴۹۸.
- محمودیان، حسین و مشفق، محمود. (۱۳۹۱)، مهاجرت‌های داخلی در ایران، تهران: معاونت اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران، چاپ اول.
- مدیری، فاطمه و تنها، فاطمه. (۱۴۰۱)، «تأثیر احساس امنیت بر رفتار، ایده‌آل و قصد فرزندآوری در تهران». فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، دوره ۱۴، شماره ۴: ۹۳-۱۱۵.
- مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵. در دسترس: <https://www.amar.org.ir>
- مشفق، محمود و شکفته گوهری، محمد. (۱۳۹۹)، «مطالعه وضعیت مهاجرت در شهرستان‌های مرزنشین ایران و اثرات سطح توسعه یافتگی بر آن»، فصلنامه علوم اجتماعی، دوره ۲۷، شماره ۱۰۹: ۸۸ تا ۱۴۴.
- مهدی پور، آسیه؛ مهدی پور، احمد و قاسمی اردهابی، علی. (۱۳۹۸)، «بررسی قصد مهاجرت از روستا و عوامل مؤثر بر آن: مورد مطالعه: روستاهای بخش کلات شهرستان آبدانان - استان ایلام»، توسعه محلی، دوره ۱۱، شماره ۲: ۴۳۷-۴۵۸.
- میرزا مصطفی، سید مهدی و قاسمی، پروانه. (۱۳۹۲)، «عوامل مؤثر بر مهاجرت‌های استانی با استفاده از مدل جاذبه»، فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، سال اول، شماره ۳: ۷۱-۹۶.
- میرزایی، محمد و شمس قهفرخی، مه‌ری. (۱۳۹۳)، «اهمیت ویژگی‌های شغلی زنان بر احتمال باروری طی دوره پنج ساله ۱۳۸۹-۱۳۹۳: مطالعه موردی شهر اصفهان»، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، دوره ۹، شماره ۱۷: ۱۱۳-۱۳۹.

- نبوی، سید عبدالحسین؛ حسین زاده، علی و حسینی، هاجر. (۱۳۸۹)، «بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی»، جامعه‌شناسی کاربردی، دوره ۲۱، شماره ۴: ۷۳-۹۶.
- نوبخت، رضا؛ قاسمی اردهایی، علی و غلامی، محمد. (۱۳۹۶)، «بررسی و تحلیل پیامدهای اقتصادی-جمعیتی خشکسالی در مناطق شرقی ایران: استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان و خراسان جنوبی»، نشریه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، سال ۸، شماره ۱: ۳۱۳-۳۲۷.
- نهج البلاغه (۱۴۰۰)، به کوشش سید رضی، ترجمه: سید جعفر شهیدی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ بیستم.
- یاری، حامد؛ هزار جریبی، جعفر. (۱۳۹۱)، «بررسی رابطه احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در میان شهروندان: مطالعه موردی ساکنان شهر کرمانشاه»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، شماره ۴: ۵۸-۳۹.
- Bean, F, and Susan, B. (2014). *Demographic analyses of immigration*. In *Migration Theory: Talking across Disciplines*. Edited by Caroline B. Brettell. New York: Routledge.
- Becker, G.S. (1960). *An economic analysis of fertility*. In: Becker, G.S. (ed). *Demographic and Economic Change in Developed Countries* (pp. 209-231). New York: Princeton University Press.
- Charsley, K, and Alison, S. (2006). "South Asian transnational marriages in comparative perspective." *Global Networks*, 6, 331-344.
- Doerschler, P. (2006). "Push-pull factors and immigrant political integration in Germany." *Social Science Quarterly*, 87, 11-16.
- Faridi, R. (2018). *Migration Theories: Lee's Push Pull Theory*. Available online: <https://rashidfaridi.com/2018/04/05/migrationtheories- lees-push-pull-theory/> (accessed on 13 February 2021).
- Hatch, P. (2016). *What motivates immigration to America? The League of Women Voters*. Available online: <https://docplayer.net/20795057>.
- Ibrahim, H, Fatema Zain A, Karthyayani P. S, Lina, H, and Satish Chandrasekhar, N. (2019). "Should I stay or should I go now? The impact of "pull" factors on physician decisions to remain in a destination country." *The International Journal of Health Planning and Management*, 34, 9-20.
- Lull, J.(2017). "The effect of immigration on wages: Exploiting exogenous variation at the national level." *Journal of Human Resources*, 53, 608-22.
- Nghia, T.L. H. (2019). "Motivations for studying abroad and immigration intentions: The case of Vietnamese students." *Journal of International Students*, 9, 758-76.

- Novotná, T. (2010). *Immigration to the US through the Mexican Perspective: Examining the Push Factors before and after Nafta*. Bachelor thesis, Charles University, Faculty of Social Sciences, Department of North American Studies, Prague, Czechia.
- Oltman, A, and Jonathan, R. (2017). *Immigration and foreign policy*. In Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford: Oxford University Press.
- Urbański, M. (2022). Comparing Push and Pull Factors Affecting Migration. *Economies*, 10 (1), 21-50.

استناد به این مقاله: دراهکی، احمد؛ مشفق، محمود و مجبی، مهناز. (۱۴۰۳). بررسی تأثیر احساس امنیت بر تمایل به مهاجرت جوانان: مورد مطالعه شهرستان آبدانان در استان ایلام، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۱۵(۵۹)، ۳۹-۷۶.

Social Development and Welfare Planning Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

